25. avgusta 1938

Poštnina plačana v gotovini.

Leto II.

Št. 33

Socialno vprašanje naroda, je vprašanje bodočnosti naroda.

Nova Pravda

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtkih. Naročnina: mesečno Din 4·—, četrtletno Din 10·—, polletno Din 20·—, celoletno Din 40·—. Posamezna številka Din 1·—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon štev. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštnočekovni račun štev. 17.177. Poštni predal štev. 74.

Tehnika naj služi človeštvu

Iz dneva v dan nas časopisje preseneča s senzacionalnimi vestmi o novih izumih, ki naj zrevolucionirajo že itak močno zrevolucioniran in do neverjetne višine razvit tehnični napredek. Bežen pogled na razvoj tehnike v zgodovini nas pouči o njenem silnem dvigu v zadnjem stoletju, ki se s polno pravico naziva «zlata doba» tehničnega napredka. Najprimitivnejši tehnični pripomočki — kameno bodalo, sekira — so nastali iz želje človeka, da si olajša nabavljanje hrane in da se temeljiteje opremi za sovražnikove napade. Prva tehnična sredstva so torej človeku služila za to, da bi si obdržal in ohranil življenje s čim manjšo izgubo energije, obenem se pa čim bolje zavaroval.

Tehnična sredstva so se že takoj v početku razdelila na proizvajalna in ubijalna, med katerima pa je dolgo vrsto let bilo neko sorazmerje, ki je v preteklem in predpreteklem stoletju kazalo celo na prevladovanje proizvodnega orodja. Število izumov človeštvu koristnih strojev in naprav je v znatni meri nadkriljevalo število pogubonosnih, morilnih iznajdb.

[illegible]

Kaj pa naša elektrika!

Potrebujemo razsvetljave, ne petrolejke, pač pa električne svetiljke.

Ako greš s časom dalje, je prav. Ne upiraj pa se času in njegovim zahtevam, sicer si spodmikaš tla! Tako nas opozarjajo možje širokega in globokega življenjskega pogleda, a tako tudi praktično življenje. Ta imperativ velja za zasebno in prav toliko za javno življenje, predvsem pa za gospodarstvo, oziroma za gospodarsko politiko, ki tvori prvi kavelj v javnem udejstvovanju.

Moderno gospodarstvo se je že davno oddaljilo staremu izkustvenemu gospodarstvu ali gospodarstvu ročne moči in spretnosti ter se oslonilo na znanost, ki stremi za tem, kako doseči in si podrediti na najlažji in najcenejši način potrebno materijo. Prav tako pa hrepeni človek že od pamtiveka sem k olajšanju in skrajšanju dela. Tedaj si je umno gospodarstvo podredilo naravne energije kot gonilno silo, ki naj v gospodarskem procesu (pridobivanje, predelava, razpečavanje žene stroje. Naravne vire energije, vodo, premog, nafto, pa pretvarja tehnika v najbolj pripravno in najcenejšo energijo — v elektriko, ki je danes prvi činitelj v gospodarstvu.

Slovenija je v pogledu naravnih virov v precej ugodnem položaju in torej ne more biti glede elektrifikacije v zadregi. Zanimivo je, kako je pri nas v tem pogledu.

Vseh električnih central je 781, od teh 99 vodnih, 19 kaloričnih, 11 kombiniranih, katerih stroji so v l. 1936. proizvedli 140.162 KWA (kilovatamper).

V Sloveniji je elektrificiranih 984 krajev s 700.000 prebivalci. Podeželje oskrbujejo z elektriko predvsem Kranjske deželne elektrarne (KDE) Fala, Velenje.

Električna produkcija raste, a to pretežno na račun industrije. Največ elektrike porabi pogon (54%), svetloba 8%, zasebna uporaba, toplota, kemične naprave, zdravilišča pa 39%. Skoro tri četrtine električne energije porabi industrija.

Razvidno je, da je približno polovica našega prebivalstva preskrbljena z električnim tokom. Seveda gre to na račun večjih naselj (mest in trgov), dočim je kmetstvo le skromno udeleženo.

Elektrifikacija je danes med prvimi gospodarskimi problemi, ki pa ni tako lahak, ker je v tesni zvezi s splošnimi razmerami: s socialnim, gospodarskim, kulturnim in drugim položajem.

1908 Narodna strokovna zveza v Ljubljani 1938

bo proslavila v dneh 3. in 4. septembra 1938 30 letnico svojega obstoja po sledečem programu:

V soboto, dne 3. septembra 1938 ob 15. uri v dvorani Delavske zbornice

slavnostni delegatski zbor

delegatov podružnic in društev, včlanjenih v NSZ — dostop imajo delegati in gostje s posebnim vabilom.

Sobota, dne 3. septembra 1938 ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice

akademija in družabni večer

s pestrim in izbranim sporedom — prireditev se bo vršila pri pogrnjenih mizah s plesom. Vstop prost.

Nedelja, dne 4. septembra 1938 ob 10. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice

manifestacijsko zborovanje

na katerem govorita Rudolf Juvan in dr. Jože Bohinjec. Pozdrav gostov.

***Po končanem zborovanju se poklonijo udeleženci spominu Velikega Osvoboditelja kralja Petra I. in položijo na njegov* spomenik venec.**

***Ob 13. uri* skupno kosilo.**

***V ponedeljek, dne 5. septembra 1938* izleti po Gorenjskem. *Ob 20. uri se vrši v sokolskem domu na Jesenicah v počastitev kraljevega rojstnega dneva* prijateljski sestanek.**

Izvrševalni odbor NSZ.

Svoboda zborovanja in dogovora

V naslednjem hočemo povedati, kako si praktično zamislimo svobodo zborovanja in dogovora in kako koristno je to za narod in državo. Zahtevamo to predvsem zato, da se narod lahko svobodno sestane, svobodno zbira — upoštevajoč pri tem seveda formalne prijavne formalnosti — da svobodno iznese svoje težnje in težave, da dobi na takih svobodnih zborovanjih in dogovorih predstavnik oblasti točno sliko razpoloženja naroda in da zamore oblast potem potrebno ukreniti v smislu iznešenih teženj. Samo na svobodnih zborovanjih, kjer vsak posameznik lahko pove vse ono, kar pošteno misli in iskreno predlaga, dobi državna oblast jasno sliko o tem, kje je prva pomoč najbolj in najhitreje potrebna.

Ob takih svobodnih zborovanjih dobi tudi svobodno izvoljeni narodni predstavnik potrebna navodila in informacije, kako mora zastopati interese svojih volilcev in zahtevati v narodni skupščini takojšnjo odpomoč in potrebne ukrepe v svrho umiljenja opazovanih nedostatkov. Na ta način ima narod priliko svojega narodnega poslanca kontrolirati in kritizirati, mu izrekati zadovoljstvo ali nezaupanje. Kritika mora biti svobodna in poslanci bodo le tedaj pravi narodni predstavniki, če na vse, kar slišijo na javnih in svobodnih zborovanjih, polagajo račun o svojem delu in odgovarjajo na vse pripombe, ki se na takih zborovanjih stavijo.

Taka svobodna zborovanja, kjer lahko vsakdo svobodno in brez strahu govori in stvarno kritizira, imajo za posledico to dobro in pozitivno stran, da pridobi državna oblast in narodno predstavništvo na ugledu in avtoriteti, na drugi strani pa narašča od strani državljanov zaupanje v državo in njega narodnega predstavništva. To seveda le pod pogojem, če se je narodnim željam in težnjam v okvirju dopustnosti ustreglo.

Taka svoboda zborovanja in dogovora je demokratična, na drugi strani koristna narodu in državi.

Impozantna strokovna zavednost

V Mariboru so zborovali železničarski delavci in profesionisti, ter so na zborovanju zastopani delegati iz vseh delov države zahtevali v sprejeti resoluciji izboljšanje socialnega položaja vseh železničarskih delavcev. Po delegatih je bilo zastopanih 35.000 delavcev in profesionistov.

Važna posvetovanja na Bledu

Te dni so konferirali na Bledu zunanji ministri držav Male antante in je to zasedanje glede na današnji napeti politični položaj v srednji Evropi, posebno glede nemško-manjšinskega vprašanja v bratski češkoslovaški republiki, bilo izredno važno. Na tej konferenci je bil tudi stavljen predlog o sporazumu z Madžari v zvezi z vojaško enakopravnostjo.

Letos poteče 16 let, odkar je bila ustanovljena Mala antanta, in sicer z izrecno nalogo, da straši Madžarsko, ki je imela tedaj osvojevalne namene.

Le po poti demokracije

Nikdar ni v svetu tako vrelo, kakor vre dandanes, v težnji, da se iz vse te zmede mnenj in dokazovanj izkristalizira nekaj, kar odgovarja današnjemu času. Iščemo novih oblik, ki vsak dan vstajajo in se izgubljajo v noč. Nič ni stalnega, vse je samo iskanje. Včerajšnja umetnikova slika je danes že zastarela, iz ene misli se rodi deset drugih in tako vsak dan: večno iskanje.

In glavno vprašanje vsega tega vrenja je in ostane vprašanje kruha. Vprašanje kruha je za vsakega delavca isto. Mi pa, dragi tovariši, bomo šli preko vseh programov nam nasprotnih organizacij in bomo ostali v trdni podlagi našega ustvarjanja.

Moderni gospodarski sistem ustvarja iz ljudi robote, ki stoje ob tekočem traku, kot del stroja, katerega še ni umel iz železa in jekla ter z vzmetjo povezati inženjer. Otopel od jutra do mraka se pregibajoč v enakomernem tempu je človek, ki postane ob stroju stroj, ubit brez volje, tako vsak dan ob prgišču fižola, kosu kruha in vode kakor jetnik. Saj drugače ne more, če hoče v soboto zvečer, ko se z dela vrača truden, z obrazom ko usnje, iz katerega je napor izsesal zadnje sile, prinesti vsaj del plače za življenje svoje družine. Kdo bi tako ubit sedel zvečer k petrolejki in se izobraževal, ko pa mu je duša brez poleta. Toda kljub temu so med nami delavci, ki jim šele pozna ura iztrga knjigo iz rok. So med nami tudi delavci, ki hočejo več kakor se samo izživeti v svojem poklicu. Poleg svojega trudapolnega dela mu je poleg skrbi za družino skrb za organizatorno življenje tudi važno vprašanje in gleda, da se njegovo mnenje uveljavlja tudi v javnosti. Mnogo je takih in prav posebno v tem času je neogibna potreba, da se ob tem neizvestnem času goji demokratska družba, ki ima v svojih temeljih najuspešnejše ideje.

Prav tako!

Veliki angleški državnik Winston Churchill je pred kratkim izjavil:

«Pogodbe o prijateljstvu med narodi morajo biti danes ratificirane (uzakonjene v lastnem parlamentu) tudi v najskromnejših državah, celo v državah kmetov in delavcev. Strokovnjaki lahko pogodbe pripravljajo, predstavniki držav lahko na pogodbe dajo svoje podpise, toda, ako naj pogodbe dobe veljavo, jih morajo podpisati **žuljave roke onih, ki delajo na njivi in v kovačnici.**

Tisti, ki služi drugemu človeku, ni svoboden. Ni v skladu s svobodo in človekoljubjem, če en človek uporablja svoje soljudi, da s svojim delom služijo njegovim koristim, njim pa odstopi od svojega dobička le toliko, da ne poginejo.

Stari in mladi

—k V toku življenja stalno srečujemo ljudi, ki so mnenja, da bo svet boljši, pravičnejši, življenja zmožnejši in idealno popoln, ako se umaknejo stari voditelji naroda in narede prostor mlajšim možem — «mladini».

Tudi v poedinih stanovih slišimo enake pritožbe in želje, češ, da mlajši samo zato ne morejo napredovati, ker se stari nočejo umakniti in oditi v zasluženi pokoj.

Zdaj se je pa treba naposled le vprašati, **«kje je ona starostna meja, ko človek postane star»?**

Na drugi strani je pa treba tudi določiti starostno mejo tistih mlajših moči, ki so z dovoljnimi življenjskimi izkušnjami sposobni, da primejo za plug in pričnejo nadaljevati oranje trde njive, vsakdanjega, strokovnega, socialnega in kulturnega izživljanja stanov v tistih brazdah, ki so jih ostavili starejši.

Nikakor ni moj namen omalovaževati kogarkoli, niti nočem oporekati sposobnosti, pridnosti, dobri volji in idealizmu mlajših. Ravno nasprotno, celo prav je, da se mlajše moči javljajo k težkemu in nehvaležnemu delu, javne obrambe in boja za pravico malega človeka in njegovo socialno in gospodarsko zaščito.

Hotenje za delo in sodelovanje pa mora iti v meje, ki so v izkušeni družbi običajne.

Eno je gotovo, da bogatih življenjskih dogodkov in izkušenj starejših mlajša moč ne more doseči, dokler ne preživi življenjsko trnjevo dobo starejših, ki jih pošilja zdaj v pokoj.

V političnem in strokovnem boju dosežene večletne življenjske izkušnje so bile vedno in bodo dragocen pripomoček v boju za pravice malega človeka, posebno danes v gospodarsko in politično tako razrvanih časih.

Kdo od mlajših pa bi bil voljan poprijeti za delo ob misli, da se ga bo izvestno dobo postavilo za zahvalo čez prag zato, ker je star.

Kdo bi pri taki misli bil voljan žrtvovati vso svojo mladost, ves svoj prosti čas in tudi gmotna sredstva, svoje sposobnosti in dobro voljo, v boju za socialne in gospodarske koristi svojih tovarišev sotrpinov, če mu je nagrada za tako delo v naprej znana.

Zato smatramo, da boj proti starim ne le da ni upravičen in utemeljen, marveč je naravnost krut, žaljiv in nesocialen.

Treba se je držati pregovora, «kar sam nočeš, tudi drugim ne stori»!

Ako v tem vprašanju ni mogoč izhod, potem ni drugega želeti, da vsak umrje tako mlad, da mu nikdar ne bo potreba biti star.

Dirigirano gospodarstvo

Upajmo, da bodo po teh sedmih letih krize prišli menda tudi za nas Slovence kmalu boljši časi. Treba je obnoviti naše gospodarstvo, da se zopet dvigne iz depresije, ki je pred nekaj leti zajela ves svet in ustavila vzpon. Napeti bo treba vse sile, da se usmeri naša tvornost zopet navzgor in da dohitimo, kar smo vsled svetovne krize zamudili. Višek krize je k sreči že za nami in gospodarske prilike se polagoma, čeprav komaj vidno, izboljšujejo.

Seveda pa zboljšanje položaja ni po vsej državi enako. Dočim kažejo statistike zaposlenja delovnih moči v drugih delih države viden napredek, se v Sloveniji o tem ne more mnogo govoriti. Zlasti velja to za severno Slovenijo, kjer se razen nekaterih industrijskih panog, predvsem tekstilne, dvig komaj opazi. Šele pred kratkim je zaposlenost delavstva dosegla one številke, ki jih je izkazovala še pred nekaj leti, dočim se je drugod stanje že zdavnaj izravnalo. Kljub vsemu temu je razveseljivo dejstvo, da gre navzgor, čeprav zelo, zelo počasi.

Pri nas pa je sedaj nastopila doba poizkusa za tako imenovano gospodarstvo, kot ga opažamo v inozemstvu že več let. Naloga državnega vodstva je, da v dobi krize poseže vmes in z dobro premišljenimi ukrepi usmeri razvoj gospodarstva v oni pravec, ki odgovarja ekonomskemu razvoju celotne države. Skrajni čas je že bil, da se je država odločila za dalekosežne ukrepe, ki so že pričeli prinašati sadove. Toda ne sme se favorizirati le nekaj panog narodnega gospodarstva, čeprav so zelo važne, ampak mora najti tudi sredstva za povzdigo ostalih panog gospodarskega udejstvovanja.

Kdo je kriv mržnje med nami

Te mržnje so krivi tisti, ki prihajajo z neiskrenostjo k narodu, ki se mu laskajo in lažejo, samo da ga zberejo okoli sebe in da ga pridobijo za svoje namene. To so tisti, ki narodu govore o svobodi in mu ne marajo povedati, kaj je svoboda. Nočejo mu povedati, da lahko svoboden človek dela tisto, kar se v svobodi lahko dela. Dobrote in resnice potrebujemo. Učimo narod, da se nas ne sme deliti na vere. Tudi drugi narodi imajo različne vere. Ne smemo dopustiti, da nas delijo stara plemenska imena, stare zastave, ali naša abeceda, kajti vse to ni notranje obeležje našega naroda. Mi smo po narodni duši eno. Povsod se glasijo naše pesmi in povsod se izgovarjajo imena naših mest, potokov, hribov in planin enako. Potrebe so skupne, trpljenje v prošlosti je bilo skupno. Vsak naš kraj je imel svojo tugo, vsak svoj Veliki petek in svojo Golgoto. Naša zemlja je prav naših očetov in to zemljo orjejo roke naših kmetov, ki so razdeljeni v tri vere, vendar pa prosijo Boga za blagoslov v enem in istem jeziku.

Pridelek žita?

Pridelek pšenice znaša v letošnjem letu 27.5 milijonov meterskih stotov, t. j. 4 milijone m. st. več kot lansko leto. Izvozni presežek bo znašal torej 60 do 70.000 vagonov. V Sloveniji smo pridelali 688.000 m. st. ali 154.000 m. st. več kot lani. Ker smo v Slovenijo uvažali 7000 vagonov, bo treba uvoziti le še 5500 vagonov. S tem bomo prihranili 23 milijonov dinarjev.

Pridelek ovsa, ječmena in rži je tudi precej večji od lanskega. Jugoslavija bo torej v vseh vrstah žita imela velik prebitek. Nevarnost je le v tem, da je tudi v drugih žitorodnih državah žito zelo dobro rodilo in bo zato izvoz veliko težji.

Izvoz sadja bo velik

Poročajo nam, da bo letošnji pridelek sadja precej dober. Češplje so v višje ležečih krajih dobro obrodile, v nižjih pa je cvetje uničil mraz. Izvozili bomo kakih 1800 vagonov suhih in okoli 5000 vagonov svežih češpelj!

Jabolka so posebno v Sloveniji zelo dobro obrodila in jih bomo izvozili samo iz Slovenije 2500 do 3000 vagonov. Posebno ugodno je za naš izvoz, ker je v Nemčiji in Češkoslovaški zelo slaba letina, precej slaba pa tudi v drugih evropskih državah.

Vinogradi kažejo tudi zelo dobro.

Najvažnejše pri vsem pa je, da se bo ta izvoz v resnici izvršil in vnovčil, za kar je predvsem potrebno urediti vprašanje plačilnega prometa.

To in ono

Med zavarovalnicami in zavarovalnim uradništvom je bilo končno po 37dnevni stavki dosežen sporazum. Zavarovalnice so sprejele kolektivno pogodbo.

V Kočevju je začel izhajati «Kočevski Slovenec». List bo izhajal trikrat na mesec.

Mariborski teden je obiskalo 70.000 ljudi.

V okolici Beograda grade tovarno za avtomobile. Dosedaj smo uvozili do letošnjega polletja 1799 avtomobilov.

V Zagrebu se bo koncem avgusta vršil «Kulturni teden», ki bo pokazal kulturni napredek Zagreba in Hrvatov.

Za letošnji ljubljanski velesejem je dovoljena polovična vožnja.

«Kmetsko in narodno gibanje» bi bilo ime novi stranki, ki jo je hotel ustanoviti poslanec Petković.

Rusko-japonski spopad na Daljnjem vzhodu je bil pretekle dni prekinjen, kar brržčas ne bo dolgo trajalo.

Učiteljska skupščina je bila v Zagrebu vsled hrupa opozicije razpuščena.

Umrl je voditelj slovaške katoliške avtonomistične stranke pater Andrej Hlinka.

Letošnja sezona je zelo ugodna v pogledu tujskega prometa. Prednjačita predvsem Bled in Rogaška Slatina.

Olimpijski stadion v Beogradu bo gradil nemški arhitekt. Seveda, ker smo doma «brez» arhitektov.

Na Bledu se je 20. t. m. pričel sestanek Male antante.

Po vsej Turčiji so proslavili desetletnico, odkar se je vpeljala v Turčiji latinica.

Na Poljskem v Losicu je izbruhnil strašen požar, ki je uničil 100 hiš.

V Ljubljani se je ustanovila Akademija znanosti in umetnosti.

Nepričakovano so bili skrajšani nemški manevri. Veliki manevri, ki bi morali trajati 12 tednov, bodo zaključeni že s 1. septembrom.

Sloviti pevski zbor Donskih Kozakov, ki je potoval na koncertni turneji po Nemčiji z avtobusom, se je z vso silo zaletel v neko drevo. 15 težko in 17 lažje ranjenih.

Preko 200 učiteljskih abiturijentov je dobilo svoja prva službena mesta.

V Londonu stavka 2000 mlekarjev, da bi zvišali cene mleku.

Na Danskem pride na vsakega kmetskega prebivalca 3 ha zemlje, v Nemčiji 1 ha 90 a, v Jugoslaviji 90 arov.

8 milijonov dinarjev bodo porabili za modernizacijo tobačne tovarne v Sarajevu.

Karel Nový: 29

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Prinesel sem ti večerjo.»

«Nisem več lačna. Hvala.»

Kakor skesan grešnik se je zleknil na divan.

Zdelo se je, da je že zaspala, toda čez uro se je dvignila pristopila k njegovemu vzglavju in rekla:

«Vem, da ne spiš. Poslušaj, Jože — tega mi ne boš delal. Veš, da sem tvoj najboljši prijatelj, da sem se ti zaobljubila!»

«Izpil sem samo en vrček», je vzdihnil in segel po njeni roki.

«To je vseeno, koliko si pil, enega ali deset. Kadar se bojuje, se nič ne sme piti, zapomni si to.»

Njene bose noge so šle energično po tleh od njegovega divana k postelji.

Na stavbi so tretji dan nadaljevali. Najeli so novih ljudi, več kot je bilo starih delavcev; stavkujoči so jih gledali izza ograje ali od točilnice, kako pridno delajo, prisluškovali zabavljanju velikanskega zidarskega mojstra in se nazadnje naveličano odtrgali in počasi in čemerno odšli.

«Polomimo jim kosti, izdajalcem!» so pljuvali, da jim je bilo laže.

Novi ljudje, ki so prišli iz vseh kotov Prage in republike, se še zmenili niso za zaničljive poglede in pikre besede.

«He, tako je, ljudje bi danes delali tudi zastonj!» je dejal suh možiček. «Ne vprašajo po denarju, samo dela jim daj. Ali delajo za delo ali za denar? Jaz sem zmerom delal za denar, zato ker me živi denar, ne pa garanje. Če bi imel od česa živeti, bi ležal doma kje za plotom in svoj živ dan se ne bi ganil.»

«Škoda besed!» so govorili. «Kdor ima zadosti, hoče imeti še več in nateza kosti.»

Prišel je šofer. Ustavili so ga in vprašali:

«Kaj pa ti? Nisi šel z nami? Kakšen ptič pa si ti!»

«Jaz?» se je našopiril. «Dovolite, ali sem mar zidar ali pa dninar? Prismode! Kaj pa imam z vami skupaj?»

«Vemo,» so razdraženo govorili, «ti si fašist!»

«Kar hočete,» je s smehom ovrnil, «komunist, fašist, podelam se na vse, dokler imam kaj cvenka. V miru me pustite, kaj ste mi mar!» se je napihnil in odšel v ograjo.

«Zasluži jih po gobcu», so se razburjali.

In Jože, ki je z jezo gledal tiste, ki so delali, je spregovoril:

«Obljubljali so nam, da se noben krst ne bo mešal v to. Da so vsi brezposelni komunisti. Če bi bili komunisti, nam ne bi takole skočili za hrbet, tega mi ne boste pravili!»

«No, no, dečko! Fantè! Otrok zlati!» se je smejal škrbinasti možiček. «Da niso to sami komunisti? Le organizirani niso! Samo s kljunom! Do tistih beraških par grošev. Ali ne veš, da ti je srajca bliže kot hlače? To so sami komunisti, a samo do stradanja z nami.»

«Da,» je rekel na to njegov sin, «neorganizirani. Organizirani bi ne delali tako. In komunisti so se nekaj časa zanašali največ ravno na to sodrgo. Organizirani naj bi bili jedro, oni, brezposelni pa živa sila!»

Jože se je s peščico delavcev odpravil proti Pragi in površno poslušal njih pomenek. «Mogoče nam bo sreča mila,» si je mislil, «saj moramo živeti.»

«Jaz sem tudi komunist. No, kakšen komunist», govori nekdo. «Nočem, da bi nas izrabljali. Saj tega nobeden od nas noče.»

«Seveda!»

«Kadar človek dela, nič ne misli. Morijo ga tudi razne težave, toda takoj jih zopet pozabi: tu stoji poln voziček, odpelji ga; podaj malto. In apno moraš mešati. Obrni se, mrha, za to te plačamo!»

Vsekakor! Marsikaj ti hodi na misel. Toda pred teboj je plača, denar, živež. V ponedeljek se telo s težavo pripogiba, toda pripogiba se in tudi v ponedeljek stoji pred tabo sobota z vrečico in dvajsetkronskimi kovanci v nji, cigarete, pivo, suho meso za prihodnji teden, za sedem dni; zajtrk, kosilo, večerja in postelj.»

Hodili so od stavbe do stavbe.

«Oglasite se v ponedeljek, če bomo kaj potrebovali», so jih odpravljali.

Če bodo potrebovali!

Razhajali so se, drug za drugim se je ločil od njih. Ustavljali so se na vogalih, salutirali in izginjali.

Ko se je Jože zdelan vrnil v kolonijo, mu je Magdalena veselo mahala naproti:

«Šivam, Jože! Poglej, dve kombineži. Naša gospodinja mi jih je priskrbela. Zavriskaj, led je prebit! In mogoče dobim jutri v delo obleko iz žoržeta!»

Toda Jože je obupano sédel in mu ni bilo do besed.

«Mogoče se bo lepše izteklo kot si misliš. Ko vrečo razvežeš, je lahko stresati!»

Nekaj je mrmral. Pred seboj je videl neuspešne poti v Prago in po Pragi. Ko bi dobival vsaj podporo. Toda oni niso marali delati, zanje ne velja zakon o podporah, hoteli so stavkati in so zato izvzeti! Drugim se dobro godi, na deželi imajo kočo in kozji hlevček s pedjo zemlje, jesen in zimo že nekako prebijejo, spomladi se pa zopet kaj najde.

«Veš kaj, Magdalena,» je rekel zvečer, «če v štirinajstih dneh tu ne najdem ničesar, bova šla k nam domov. Z denarjem, kolikor ga imava, bova izhajala dvakrat tako dolgo, kakor bi izhajala tukaj.»

«Ali si ob pamet?» se je začudila. «Saj menda ne boš hotel, da bi bila teti v nadlego! Ne, nikdar.»

(Dalje prihodnjič.)

Zunanje politične vesti

—k **Češkoslovaška.** Že dva meseca se vlečejo pogajanja za manjšinski štatut, brez kakega vidnega zbližanja. Sudetski Nemci hočejo nič več ko nacionalno in teritorialno avtonomijo, to se pravi državo v državi, kar jim pa češkoslovaška vlada dati ne more, če noče riskirati svoje narodne suverenosti. Sudetski Nemci pa nočejo biti več manjšina, zato ker slone njihove zahteve na sklepih v Karlovih Varih, v katerih so nepopustljivi. Da se vodja

Gotovo je eno, da češkoslovaško manjšinsko vprašanje, ki danes zanima vso Evropo in zaradi katerega je mir v Evropi na kocki, ne zadeva samo ureditev razmer s krkonoškimi

Spričo tega pojasnila se zdi, da bo tudi lorda Runcimana posredovalna akcija neuspešna za sklenitev pravega sporazuma.

Vsi njegovi dosedanji koraki so bili bolj ali manj informativnega značaja, ki v jedro doslej še niso zadeli.

Zdi se, da tudi evropski mir ni več tako ogrožen, ker je pričakovati postopne kapitulacije do viška dospelih groženj.

Češkoslovaški narod sledi z največjim zanimanjem delu svojih državnikov in iz njih vrst se stalno čuje glas in svarilo vladi za nepreveliko popustljivost, češ, da je že doslej šla preko dovoljenih meja.

Nemčija je mobilizirala **nad dva milijona rezervistov** in jih razporedila na francoski in češkoslovaški meji, kjer vrše velika utrjevalna dela. Manevri bi predvidoma trajali dva meseca. Zdaj se je pa naenkrat zaznalo za razglas, da bodo manevri predčasno končani, tako da bodo rezervisti že 1. septembra doma.

Razglas je zdaj znan, ako mu bodo sledila v resnici tudi dejanja, potem se zdi, da bo popustljivost Berlina v raznih vprašanjih taka, da bo mir v Evropi za nekaj let s te strani zavarovan.

Španski problem tvori drugi del kamna spotike, ki tudi nosi v sebi vse kali za izbruh sovražnosti med dvema idejnima blokoma v Evropi, ako tega kaka nova diplomatična spletkarija ne bo preprečila.

Odbor za nevmešavanje je v Londonu naletel na velike težkoče in se zdi, da je ves angleški načrt o umiku prostovoljcev padel v vodo.

General Franco je odgovoril skoro negativno, toliko spreminjevalnih predlogov je dostavil Angliji, in to gotovo zaradi neuspelih svojih ofenziv in stalnem prodiranju republikancev, ki groze z nepopisnim elanom zmešati vse načrte onih, ki so imeli zmago generala Franca skoro v žepu. Zdaj je tudi uradno znano, da Italija oskrbuje svoje prostovoljce z vsem vojnim materialom in da slone njene simpatije na strani generala Franca. Na drugi strani je pa tudi znano, da so simpatije Francije na strani republikancev, ki jih tudi v omejenem obsegu podpira in da slednja grozi, da bo zopet odprla pirenejske meje, kar bo koristilo le republikancem. Tako vodijo idejni bloki Evrope za zmago svojih načel vojno na španskih tleh in ni čuda, če razvoj dogodkov v Španiji ne ogroža miru v Evropi.

Po dvajsetih letih od svetovne vojne se danes nahajamo pri istih grupacijah velesil kakor leta 1914., le s to razliko, da je Nemčija danes bolj osamljena kot leta 1914.

Izključeno pa vzlic zgoraj povedanemu še vedno ni, da ne bo prevladala slepota nad razumom in strast nad logičnimi računi.

Iz naših delavskih krajev

Vabilo na

Slavnostni delegatski zbor

Narodne strokovne zveze

ki se bo vršil v soboto, dne 3. septembra 1938 ob 15. uri v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani, Miklošičeva c.

Dnevni red:

1. Otvoritev in naznanila predsedstva
2. Poročilo verifikacijskega odseka
3. Poročilo centralnega tajnika
4. Poročilo strokovnega tajnika
5. Poročilo centralnega blagajnika
6. Poročilo nadzorstva
7. Volitve: a) Izvrševalnega odbora
   b) Upravnega odbora
   c) Nadzorstva
8. Sprememba pravil
9. Zaključek.

Pri vstopu v zborovalno dvorano je oddati legitimacijo, ki mora biti opremljena s podružničnim ali društvenim žigom in označenim delegatom. Brez vabila vstop v dvorano ne bo dovoljen.

V Ljubljani, dne 20. avg. 1938.

Izvrševalni odbor
Narodne strokovne zveze:

Rudolf Juvan, l. r. predsednik. **Žmavc Pavel,** l. r. tajnik.

Tovariši in prijatelji!

Podružnica Narodne strokovne zveze na Javorniku priredi v nedeljo dne 28. t. m. proslavo 30letnice obstoja NSZ in proslavo 20letnice Jugoslavije, na katero vabi vse tovariše in prijatelje narodnega delavstva.

Proslava se bo vršila v Sokolskem domu na Javorniku ob 19. uri zvečer z naslednjim dnevnim redom:

1. Slavnostna seja in nagovor podružničnega predsednika in centralnega zastopnika.
2. Deklamacije.
3. Veseloigra «Kovačev študent».
4. Kupleti.

Po končanem programu se bo vršil družabni večer s plesom.

Jesenice

Pomembna seja organizacijskih zaupnikov NSZ se je vršila dne 18. avgusta t. l.

Da je bila seja prav dobro obiskana in so bili zastopani prav vsi oddelki iz obrata Jesenice in so bili pogrešani zastopniki iz nekaterih oddelkov na Javorniku, je bil razlog ta, da se je seja vršila ravno na plačilni dan, ko so bili mesečni zaslužki izkazani na novih plačilnih «listkih zaslužkov». Ti novi izkazi zaslužkov so podani samo s številkami, ki pa niso označene tako, da bi bil razviden pomen številk. Ponovno pride pri tem v poštev strokovna organizacija in obratni zaupniki, da tolmačijo delavcu pomen teh označb.

Na seji sami je predsedujoči podal poročilo o položaju delavstva. Posebno zanimivo pa je bilo poročilo, kako so se izvajali sklepi zadnjega članskega sestanka, na katerem je bil pooblaščen odbor, da prouči ta položaj delavstva z ostalimi strokovnimi organizacijami.

Sledila so tudi poročila iz obratov, v katerih je bilo posneti razne šikane in neprilike, ki se dogajajo delavstvu.

V razpravi je bil tudi članek v «Našem kovinarju» pod naslovom «Kdo je naš prijatelj?», v zvezi s tem pa tudi redukcija delavstva. Pod tem naslovom razpravlja dopisnik v «Kovinarju» tudi o kolektivni pogodbi. Ugotovilo pa se je, da dopisniku ni poznana sedanja kolektivna pogodba, zlasti pa ne v členu 2., ki je bil z omenjenim dopisom napaden. V sedanji kolektivni pogodbi je ta člen izpremenjen po predlogu vseh strokovnih organizacij in je celo izboljšan v prilog delavstva od prejšnje kolektivne pogodbe. Zaradi tega navajamo prvi odstavek člena 2. (podčrtano je dodano napram stari kolektivni pogodbi). «Delovni čas je v smislu delovnega reda praviloma določen z osmimi urami dnevno, odnosno z 48 urami na teden, more se pa zaradi nezadostne zaposlenosti **po predhodnem zaslišanju obratnega zaupnika prizadetega obrata** (izvzemši nujne slučaje, ko to ni mogoče) **skrajšati ali na šest ur dnevno ali na štiri dni v tednu pri osemurnem delu ali na tri tedne v mesecu pri 48urnem delu...**» Tako je določilo v sedanji kolektivni pogodbi, priznamo pa ponovno to, kar smo že navajali v «Novi Pravdi», da podjetje ni spoštovalo te določbe in ni obvestilo prizadetih obratnih zaupnikov in ni skušalo skrajšati delovnega časa. Pri intervenciji, da naj se pred redukcijo poskusijo vsa ta določila tega člena, je zastopnik podjetja izjavil, da se v tem primeru ne more ravnati po teh določilih, ker niso kratkotrajnega značaja, ampak, da se je zgodilo to, da mora (KID) stabilizirati stalež delavstva na normalno potrebo. Ponovno pa je bilo zagotovljeno zastopnikom organizacij kakor tudi obratnim zaupnikom pri intervencijah, da bo podjetje preiskalo očitane krivične odpuste in da bo v takih primerih upoštevalo s tem, da se popravi očitna krivica.

V zvezi z redukcijami se je razpravljalo tudi o zaposlitvi delavcev progovne sekcije državnih železnic na tirih Kranjske industrijske družbe, ker je ta zaposlitev napravila veliko nerazpoloženje med delavstvom, tako da so naši zastopniki intervenirali na pristojnih mestih KID in sekciji državnih železnic. Po nekem prvotnem nesporazumu se je nazadnje le ugotovilo, da v resnici ti delavci niso vzeti v stalež delavstva KID, ampak da so v službi progovne sekcije državnih železnic in da imamo pri tem nadzor od KID. Razumljivo pa je, da delavstvo razburja tudi to, da za nadzor takim delavcem sprejema KID v službo upokojene železničarje. Izgovori, da mi nimamo zmožnih takih strokovnjakov, so neutemeljeni, ker smo že premnogokrat razpravljali in predlagali, da naj se vpeljejo za to potrebni tečaji ali šole, da jih bo naš mladi naraščaj **lahko nadomestil.** S sprejemom takih starejših pa ni samo to vprašanje, ampak je tudi med drugim to, da so s tem prizadete naše bolniške blagajne in ki prav gotovo taki izčrpani upokojenci nimajo tiste fizične vzdržnosti kakor mlajši delavci, poleg tega pa ni v nobeni socialni potrebi, ker dobiva polno pokojnino in se s tem lahko imenujejo, da so pravi **«dvojni zaslužkarji».**

V vseh drugih vprašanjih, ki so se razpravljala na tej seji, se je napravil sklep, da se o tem sklepu obvesti tudi ostale delavske strokovne organizacije. O tem sklepu bomo poročali v prihodnji številki.

V splošnem je seja organizacijskih zaupnikov pokazala, da je delavstvo pričelo resno razmišljati o svojem položaju in da so se tudi pričeli organizirati delavci, ki so stali izven organizacije. Ugotovilo pa se je, da je velik del teh delavcev pod nekim gotovim nalogom, da se ne organizira. Ne vemo, komu to koristi?

*

V petek 19. t. m. se je vršil obratni sestanek plavžarjev, katerega je sklicala podružnica NSZ in ga je vodil obratni zaupnik.

Na sestanku, ki je bil prav dobro obiskan, so se obravnavale predvsem obratne zadeve, kakor tudi določila kolektivne pogodbe. Ugotovilo pa se je med drugim, da so razna nesporazumljenja v gotovih pravicah delavstva. Pri obravnavi plač delavcem pri Plavžu so se primerjale plače Plavža v Žerjavu. Ugotovilo se je, da so plače znatno višje, kakor pa pri nas na Jesenicah, kljub temu, da se zmerom zatrjuje, da so naši delavci najvišje plačani. V tem primeru to prav gotovo ne drži. Ponovno pa se je iznesla kritika zaradi nekaterih nadzornih organov, ki obmetavajo delavce z raznimi psovkami. Obratni zaupnik je dobil nalog, da v teh primerih intervenira in skuša doseči znosnejše razmerje med delavci in nadzornimi organi. Za enkrat se v naših poročilih ne bomo dotikali posameznih imen, ki so se navajala, ako pa se na stvari ne bo izpremenilo, bomo morali tudi to poizkusiti. Dobro razpoloženje na obratnem sestanku je pa ustvarilo poročilo o sklepu organizacijskih zaupnikov NSZ, ki se je prejšnji dan vršil. Splošna izjava navzočih je bila, da se oni prav gotovo prvi priključujejo takim storjenim sklepom, kakor so tudi plavžarji prvi in najvažnejši obrat pri KID.

V tem dobrem razpoloženju je bil tudi obratni sestanek zaključen s pripombo, naj se taki sestanki pogosteje sklicujejo.

*

Prva obrtniška razstava izdelkov oblačilne stroke.

Obrtniki oblačilne stroke radovljiškega sreza so pokazali na razstavi velik napredek v krojaškem in šiviljskem obrtu. Da je bila taka razstava na Jesenicah že težko pričakovana, je utemeljena s tem, da je bil tudi rekorden obisk in je bila razstava podaljšana od 10. do 15. avgusta. Na razstavi sami smo si ocenjevali posamezne razstavljalce, med katerimi pa so razstavljali tudi vajenci, vajenke in obrtno šolstvo. Vsekakor je v splošnem razveseljivo spoznanje, da naši obrtniki ne zaostajajo prav gotovo za drugimi v kateremkoli kraju in da niso upravičene iz teh razlogov gotove osebe, ki naročajo omenjene izdelke drugje ali pa še celo v inozemstvu. Zato tudi mi iz delavskega stališča priporočamo naše domače obrtnike, ki so vsekakor v dobrih odnošajih z delavstvom.

KRAJEVNA BRATOVSKA SKLADNICA NA JESENICAH.

Razglas!

Z dnem 17. avgusta 1938 je nastopil skladnični zdravnik g. dr. Keržan Bartol **enomesečni dopust** in ga bo v tem času nadomestoval g. dr. **Tancar August,** tako pri običajnih ordinacijah v bolnišnici, kakor v primerih nujne zdravniške pomoči na domu.

Predsednik:
Dr. M. Obersnel s. r.

Maribor

Proslava 30letnice NSZ se vrši v nedeljo 28. t. m. ob 10. uri dopoldne v predavalni dvorani NSZ, Sodna ulica 9/III. Spored: 1. «Pozdrav» poje oktet društva «Nanos». 2. Otvoritev proslave. 3. «Naša 30letnica, govori tajnik tov. Kravos. 4. Pozdravi gostov. 5. «Hej Slovani» zapoje oktet «Nanosa». Za vse člane podružnice Maribor je udeležba obvezna, vabimo pa tudi vse prijatelje našega pokreta na to našo interno prireditev. Popoldne izlet v neznanokam.

Kongres NSZ v Ljubljani. Prijave za kongres sprejema tajništvo. Doslej je že lepo število prijavljenih. Udeleženci kongresa odpotujejo iz Maribora v nedeljo 4. septembra z vlakom ob 5. uri zjutraj. Zbirališče pol ure pred odhodom vlaka pred postajo. Pridružijo se lahko tudi še oni, ki niso prijavljeni. Vsakdo kupi na kolodvoru nedeljsko vozno karto do Ljubljane.

Male violiniste sprejema v pouk Mladinska skupina NSZ in naj se starši obrnejo na naše tajništvo — Sodna ulica 9/III — za informacije. Violino poučuje izprašani učitelj glasbe. Ukovina je minimalna.

Od 1. do 12. septembra

LJUBLJANSKI VELESEJEM

Polovična voznina na železnici, parobrodih.

Na odhodni železniški postaji kupite rumeno legitimacijo za din 2·—.

Mednarodna razstava fotografije in filma — Umetnostna razstava — Gospodinjska razstava — Vzoren sadni vrt — Obrt, industrija, pohištvo, aeroplani, avtomobili — Plemenski psi 1. in 2. septembra — Tekma harmonikarjev 11. septembra.

Lepo zabavišče, velikomesten variete.

NAGRADNO ŽREBANJE. Darila za obiskovalce velesejma: motorno kolo, radioaparat, šivalni stroj, 30 koles.

Kaj pa Maribor in ostali kraji? Ljubljanska mestna občina je dala javen poziv, naj se oni, ki so kupili taborno knjižico in znak za tabor v Mariboru javijo mestnemu načelstvu, kjer dobijo povrnjen denar. Ni pa nikjer bilo razglašeno, kam naj se obrnejo oni, ki so si po mariborskih trafikah in knjigarnah kupili knjižice in znake, da dobijo povrnjen denar. Vsi ga gotovo ne bodo zahtevali, so pa med njimi taki, ki so si s težavo odtrgali od ust štiri dinarje za nakup taborne knjižice in znaka. Mariborska mestna občina naj javno razglasi, kje dobijo vsi ti povrnjene štiri dinarje.

Zaupniški zbor NSZ je imel v nedeljo 21. t. m. svojo plenarno sejo. Na seji je poročal strokovni tajnik tovariš Kravos o nalogah zaupnikov in o položaju v tekstilni industriji. Zaupniki so z zanimanjem sledili izvajanjem tajnika. Po referatu je sledila izčrpna debata o položaju tekstilnega delavstva in so bili napravljeni potrebni sklepi. Zaupniški zbor bo odslej imel vsaj po eno plenumsko sejo mesečno, ker se je za to pokazala nujna potreba. Udeležba na tej seji je pokazala vso disciplino zaupnikov.

Mežica

Ker se bližajo dnevi jubilejne proslave 30letnice NSZ v Ljubljani, ki se bodo praznovali 3. in 4. septembra, sklicujemo članski sestanek za nedeljo dne 28. t. m. ob pol deseti uri v dvorani gostilne Stopar z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročilo tov. Mlakarja o seji upravnega odbora NSZ v Ljubljani dne 21. t. m.
2. Jubilejna proslava NSZ v Ljubljani dne 3. in 4. septembra.
3. Priprave za proslavo 30letnice v Mežici.
4. Samostojni predlogi.
5. Pešizlet.
6. Slučajnosti.

Zaradi važnosti dnevnega reda, osobito 1. in 2. točke, prosimo, da se tovariši gotovo odzovejo našemu vabilu in se točno držijo napovedane ure.

*

V minulem tednu se je v tukajšnjem rudniku zgodila težka nesreča, ki bi skoraj zahtevala življenje rudarja Josipa Skudnika. Ponesrečenec je opravljal službo strojevodje ter se je med vožnjo ponesrečil v hipu, ko je odpiral vetrovna vrata, pograbila ga je lokomobila in ga stisnila ob vrata. Ponesrečenemu rudarju, ki je tudi družinski oče še nepreskrbljenih otrok, želimo, da bi čimprej okreval in zopet opravljal delo z isto delovno možnostjo kakor do sedaj.

Žiri

V soboto dne 20. t. m. se je vršilo v občinskem domu prvo poravnalno postopanje zaradi mezdnega spora, ki je nastal med delodajalci in delojemalci čevljarske stroke.

To prvo poravnalno postopanje je na vlogo obeh organizacij sklicala in vodila oblast.

Spor je nastal zaradi tega, ker je delavstvo spričo težkega položaja zaprosilo, da se mu zvišajo mezde. Vsi predhodni razgovori so bili brezuspešni, ker so delodajalci odločno proti vsakemu povišku, kakor smo to že poročali v «Novi Pravdi».

Tudi to prvo poravnalno postopanje, pri katerem je posredovala oblast, je bilo brezuspešno, ker delodajalci ne popustijo od svojega prvotnega predloga in hočejo na vsak način uvesti kategorije, katerih pa delavstvo v taki obliki nikakor ne more sprejeti. Delavska zastopnika sta sicer povedala, da je delavstvo pripravljeno deloma popustiti od svojih prvotnih zahtev, toda delodajalci so vztrajali pri svojih prvotnih zahtevah in nikakor nočejo odstopiti od kategorizacij. Popustili so edino v toliko, da nočejo več farbati ljudi s prvo skupino in 20%nim poviškom, ker je bilo to preveč vidno, da njihova misel ni iskrena, saj dobro vedo, da v to skupino ne bi prišel nihče in prav zaradi tega je tudi razumljiv tako velik povišek.

Po sedanjem predlogu bi dobila I. skupina 8%ni povišek, II. skupina 3%ni povišek in III. skupina delavstva bi ostala pri svojem sedanjem zaslužku.

Delavstvo je na skupnem sestanku odločno zavrnilo vse te predloge in vztraja pri tem, da naj se mu povišajo le mezde, vse ostale določbe pa naj se izvajajo, kakor je bilo to sklenjeno leta 1936. s sporazumom, ki sta ga obe strani podpisali.

V najkrajšem času bo sklicano drugo in zadnje poravnalno postopanje, pri katerem upamo, da bo prišlo do sporazuma, sicer ima delavstvo proste roke.

Loke pri Zagorju

Podružnica Narodne strokovne zveze Loke sporoča svojemu članstvu, da se udeleži proslave 30letnice obstoja Narodne strokovne zveze v Ljubljani s tem, da se bo udeležilo tudi manifestacijskega zborovanja, ki bo v nedeljo dne 4. septembra t. l. ob 10. uri dopoldne.

Tovariši! Treba je, da manifestiramo za naše pravice ter socialno zakonodajo! Zato se zborovanja udeležimo v čim večjem številu.

Ker pa se vrši isto nedeljo na Lokah sokolski nastop, naj se tisti tovariši, ki niso zaposleni pri sokolstvu, udeleže manifestacijskega zborovanja, potem pa se s prvim popoldanskim vlakom vrnejo nazaj ter s povorko od Zagorja na letno telovadišče na Loke, da se pokažemo tudi tam.

Ako misli kdo izmed tovarišev obiskati velesejem v Ljubljani, da si ogleda jesensko razstavo, se lahko vrne z vlakom, ki prihaja v Zagorje ob osmih zvečer, ter lahko obišče veselični prostor Sokola.

Tovariši, pokažimo, da se zavedamo svoje dolžnosti napram organizaciji in napram javnosti. Zato na plan v borbo za naše pravice brez vsake bojazni. Ni se treba bati stroškov, ki so malenkostni. — Zdravo!

30 letnica NSZ

Velikega kongresa narodnega delavstva, ki se je vršil leta 1913. v Ljubljani, so se v velikem številu udeležili tudi Tržačani, ki so prispeli v Ljubljano s posebnim vlakom s svojo godbo in zastavo. Pri tej priliki je bil velik obhod po mestu v Mestni dom, kjer se je vršilo veliko manifestacijsko zborovanje, na katerem je nastopil kot glavni govornik dr. Josip Mandič iz Trsta. Na tem zgodovinskem kongresu so bili sprejeti važni sklepi, ki bi se morali realizirati že naslednje leto. Toda do uresničenja ni prišlo, ker je že izbruhnila svetovna vojna.

Vse lepe nade in načrti so bili pokopani. Pričela se je nova Golgota. Takoj prve dni po izbruhu vojne je bilo delovanje NDO ustavljeno. Dekret o ustavitvi je prejel naš predsednik, ko so ga vtaknili v prostore na ljubljanskem gradu. Prav s posebnim zadoščenjem in naslado so funkcijonarje NSZ dodelili v prve feldmaršbataljone, nekatere pa so celo internirali ali pa celo konfinirali. Niti enemu izmed vodilnih članov NSZ ni bilo prizanešeno. Koliko dobrih in idealnih borcev je padlo na bojnih poljanah, koliko jih je umrlo žalostne smrti v ječah in taborih kot žrtve ostudnih denuncijantov in avstrijskih hlapcev in podrepnikov. Morali so umreti in niso pričakali našega vstajenja.

Sledila so štiri leta trpljenja in grozote. Toda še pred zaključkom svetovnega klanja smo pričeli znova zbirati svoje sile in po uspešni majski deklaraciji smo delo v NSZ obnovili. NSZ in ZJŽ sta skupno pričeli pripravljati in organizirati delo za oni veliki čas, ki je moral priti za naše narodno osvobojenje. Že meseca septembra leta 1918. vidimo vse aktivne naše delavce v pripravljalnem odboru za veliki pohod po ljubljanskih ulicah, to je za ono veliko in nepozabno manifestacijo, ko se je zbral ves pošteni slovenski narod in zahteval svojo popolno svobodo. Lahko trdimo, da so tvorili glavni odbor tega organizatornega dela predvsem člani NSZ in ZJŽ. Delo je bilo kronano z uspehom.

Avstrije je konec. Koliko navdušenja; jokali smo veselja; prizori onih dni ne bodo pozabljeni nikoli. Toda nevarnost še ni bila pri kraju. Na tisoče in tisoče vojakov se je vračalo skozi Ljubljano, nastal je kaos, ki bi bil lahko usodepolen ali pa bi bili prikrajšani za ogromna bogastva, ki so bila na poti skozi Ljubljano. Toda zopet vidimo naše vrle narodne železničarje, ki vršijo službo dan in noč in kljub prometnim pomanjkljivostim ni nikakega zastoja v prometu. Železničarji rekvirijajo vse, kar mora ostati v naši novi državi.

Storili smo svojo dolžnost. Dočakali smo narodno osvobojenje, nismo pa še dosegli popolne socialne osvoboditve. Pojavljajo se novi preroki, ki prinašajo nova gesla, ki so baš v onih časih najbolj užigala. Ruska revolucija je hotela biti nekaterim za vzgled za njih zločinska početja. Pojavlja se komunizem. In zopet so bile nacionalne delavske organizacije one, ki so odbile tudi ta naval in se postavile v službo naroda in države.

Prišel je čas, da združimo vse nacionalne delavske organizacije pod en krov. Pričelo se je sistematično delo in organizacija je rasla, napredovala in postala v delavskem gibanju važen faktor. Razširili smo organizacijo po vsej državi, ustanovili smo federacijo jugoslovanskih narodnih strokovnih organizacij, ki je štela že na tisoče in tisoče broječo armado. V dravski banovini smo ustanovili Vrhovni strokovni svet, ki je dajal smernice enotnemu narodnemu strokovnemu pokretu, Postali smo pomemben činitelj, s katerim je moral računati vsakdo. Interese delavstva smo branili z vso ognjevitostjo, pri tem pa smo obdržali svojo linijo, služiti narodu in državi. Vsa leta svojega delovanja smo bili neizprosni zagovorniki in branitelji jugoslovanskega narodnega programa in vsa leta smo zvesto služili v borbi za delavske socialne in politične pravice.

Po vojni smo teritorijalno odrezani od bratov Čehoslovakov. Toda kljub temu smo obdržali z njimi najboljše zveze in jih še celo poglobili. Prihajali so k nam in nas bodrili, mi pa smo hodili k njim, da prenesemo vse dobro iz njih socialnega življenja na naša domača tla. Nikdar ne bo pozabljena ona velika manifestacija češkoslovaškega in jugoslovanskega delavstva, ki se je vršila o Binkoštih leta 1931. v Pragi, ko smo slovesno ustanovili Slovansko narodno strokovno jednoto. Na tem kongresu je bil sprejet sledeči proglas:

«Zastopniki jugoslovanskih strokovnih organizacij izjavljajo, da stoje s strokovnim gibanjem Československe obce delnicke v rekubliki Československi na isti idejni podlagi. Po tej izjavi sklene VIII. kongres strokovne organizacije ČOD po sporazumu in soglasju z zastopniki imenovane jugoslovanske strokovne središnjice, da se na podlagi te idejne enakosti ustvari praktična interesna zajednica. Kongres navdušeno vzame na znanje ustvaritev skupnega odbora obeh strokovnih središnjic, ki je izraz te zajednice in ustanovni izvršni organ v svrho njene izvedbe. Narodni jugoslovanski strokovni pokret in pokret ČOD proglašata z današnjim dnem začetek vzajemnosti, katera ima biti podlaga za združitev strokovnega pokreta vseh slovanskih narodov.»

Ob priliki letošnje naše proslave bo ta Slovanska strokovna jednota prišla še krepkeje do izraza, kar bodo zastopniki bratske ČOD s svojim sodelovanjem podkrepili.

PROSLAVA 30LETNICE NSZ.

Polovična vožnja.

Vse člane NSZ in udeležence proslave 30-letnice NSZ opozarjamo, da je ministrstvo saobračaja s svojim odlokom G br. 16.825/38 od 4. avgusta 1838 dovolilo polovično vožnjo na državnih železnicah vsem udeležencem in delegatom, ki bodo prisostvovali proslavi 30-letnice Narodne strok. zveze, ki se bo vršila v Ljubljani dne 3. in 4. septembra t. l. Vsi udeleženci kupijo na odhodni železniški postaji cel vozni listek in železniško legitimacijo obrazec K. 13 in velja ta listek za brezplačni povratek s potrdilom odbora za proslavo na železniški legitimaciji, da so se proslave udeležili. Ta popust velja od 1. do 7. septembra t. l. za vse vlake, razen ekspresnih. Na to polovično vožnjo opozarjamo predvsem one tovariše, ki se ne bi mogli poslužiti običajne nedeljske polovične vožnje.

Delegatski zbor NSZ

Tajništvo NSZ je razposlalo vsem podružnicam vabila na delegatski zbor in to v istem številu, kolikor odpade na posamezno podružnico delegatov. Pristop na delegatski zbor imajo samo opolnomočeni delegati in mora vsak delegat pri vstopu v dvorano oddati legitimacijo, potrjeno od odbora podružnice. Pripominjamo, da je točnost nujno potrebna zaradi tega, ker mora biti dvorana pripravljena po končanem zborovanju za akademijo in družabni večer. Na slavnostnem delegatskem zboru bodo poleg funkcionarjev NSZ govorili tudi zastopniki in gostje naših sorodnih organizacij.

Akademija in družabni večer.

Ljubljanski okrožni odbor kot prireditelj akademije in družabnega večera se resno trudi, da bi bil ta večer v vsakem pogledu popoln ter bo storil vse, da bodo udeleženci vsestransko zadovoljni. Prvi del prireditve bo koncertnega značaja, drugi del pa zabavnega. Pripominjamo, da je prireditev brez vstopnine, zato je omogočena udeležba vsakomur. Poskrbljeno je tudi za dobro prvovrstno pijačo in jedila. Program akademije bo na razpolago pri vhodu v dvorano.

Manifestacijsko zborovanje.

Glavna točka naše proslave 30-letn. bo veliko manifestacijsko zborovanje, ki se bo vršilo v nedeljo dne 4. septembra ob 10. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice. Na to zborovanje imajo dostop vsi naši člani, zato pričakujemo, da bo to res prava manifestacija vsega narodnega delavstva. Na zborovanju bodo govorili tudi zastopniki sorodnih organizacij, med temi tudi zastopniki ČOD iz Prage. Vse obiskovalce opozarjamo in prosimo, da se ravnajo strogo po navodilih rediteljev. Prireditev mora biti dostojna in častna za celokupno nacionalno delavstvo.

Spominski spis in znaki.

Spominski spis je tiskarna že izvršila ter je prav ličen ter verno prikazuje razvoj in pomen NSZ. Z razpošiljanjem bomo pričeli takoj, ko dobimo naročila od posameznih podružnic. Zato ne oklevajte in pošljite naročilnico, odnosno vprašalno polo čimprej. Cena spominskemu spisu je din 3.—. Tudi znaki so že pripravljeni in jih bomo prav tako poslali takoj, ko dobimo naročilo. Znak stane 4 din.

Prenočišča in prehrana.

Vse podružnice ponovno opozarjamo, da pravočasno pošljejo poročilo, koliko udeležencev želi prenočišča in kosilo v nedeljo opoldne, da jih bomo pravočasno naročili, ker brez naročil ne bomo mogli pripraviti ničesar. Tudi v tem pogledu naj vladata točnost in red.

Ljubljana

Tovariši! Ljubljanski okrožni odbor vabi vse tovariše iz Ljubljane in okolice na članski sestanek, ki se bo vršil **v torek ob 18.30 v predavalnici Del. zbornice** (vhod iz Čopove ulice).

Ta sestanek je zelo važen in upamo, da se ga bodo udeležili vsi tovariši. — Odbor.

POPRAVEK.

V 32. številki «Nove Pravde» je izšel članek «Narodne manjšine». Zaradi zamenjave besed je imel drugi odstavek tega članka popolnoma drugi smisel in bi se moral glasiti takole:

«Eno je gotovo, da je manjšinsko vprašanje Sudetskih Nemcev, ki sedaj delajo največje ovire in stavljajo pretirane zahteve, bilo doslej rešeno že tako, da Sudetskemu Nemcu od **otroškega vrtca** pa do doktorata ni bilo treba izpregovoriti **češke besede.**

Za konzorcij «Nova Pravda» izdaja dr. J. Bohinjec, odgovorni urednik Franjo Rupnik. Za Delniško tiskarno, d. d. v Ljubljani Ivan Ovsenik. Vsi v Ljubljani.